

BEHEERPLAN BERGBOEZEM

Weidevogelbeheer in de Bergboezem

2023-2027

DE GROENZOOM
de natuur als buur

COLOFON

Beheerplan Bergboezem

Beheercombinatie De Groenzoom

STATUS
VERSIE
DATUM

100%
2
7-3-2024

AUTEURS

Mischa de Bruijn
Adrian Stoutjesdijk
Jeffrey Raijmakers
Pim de Boer

FOTO VOORBLAD

Cor Noorman

VOORWOORD

Weidevogels zijn karakteristiek voor de weidegebieden van het Midden Delfland, waaronder de Groenzoom. Helaas gaat het zowel landelijk als in de Groenzoom niet goed met de weidevogels. Er zijn steeds minder geschikte broedgebieden, het gebruik van het agrarisch landschap is sterk geïntensiveerd en het broedsucces van de vogels ondervindt negatieve invloed van predatie van eieren en kuikens. In de Groenzoom is de Bergboezem aangewezen als weidevogelgebied. Sinds 2016 wordt de stand van de weidevogels gemonitord. De laatste jaren neemt het aantal vogels (broedparen) en het broedsucces af in de Bergboezem. Zowel de beheercombinatie De Groenzoom als het Gebruikersplatform De Groenzoom en Gemeente Lansingerland hebben zorgen over de ontwikkeling van de weidevogelstand in de Bergboezem. Het gebruikersplatform heeft daarop in september 2022 een Taskforce Weidevogels opgericht. De Taskforce heeft een advies opgesteld voor beheer- en inrichtingsmaatregelen in de Bergboezem om de weidevogelstand te verbeteren. Op 29 november 2022 is de inhoud van dit adviesrapport unaniem door de deelnemers vastgesteld en op 23 januari 2023 werd het ook door het gebruikersplatform goedgekeurd.

Beheercombinatie De Groenzoom neemt de adviezen van de Taskforce ter harte en heeft, in aanvulling op het algemene beheerplan 2022-2027 voor de gehele Groenzoom, dit specifieke beheerplan voor de Bergboezem opgesteld. Hierin staan de specifiekere (beheer)maatregelen omschreven om de achteruitgang van weidevogels te keren en om aan de doelstelling van het contract te voldoen voor weidevogelgrasland en bloemrijke dijk. Algemene maatregelen die in de gehele Groenzoom, en daarmee ook in de Bergboezem, plaatsvinden, wordt verwezen naar het algemene beheerplan 2022-2027.

Wij danken de Taskforce en het Gebruikersplatform voor hun waardevolle inbreng. Samen werken wij aan een verbetering van de weidevogelstand in de Bergboezem.

Beheercombinatie De Groenzoom

Oirschot 7 december 2023

Afbeelding 1. Plasdras in de Groenzoom. Bron: beeldbank idverde.

INHOUDSOPGAVE

COLOFON	2
VOORWOORD	3
INHOUDSOPGAVE	4
INLEIDING	5
1. BESCHRIJVING VAN HET GEBIED	6
Ligging en functie	6
Bergboezem als weidevogelgebied in groenzoom	7
Contractdoelstellingen weidevogelgebied	8
2. WEIDEVOGELS	10
3. VERBETERINGEN WEIDEVOGELLEEFGEBIED	14
Richtinggevende factoren	14
Adviezen taskforce in afweging	16
4. BEHEER 2023-2027	18
5. PACT	22
6. MONITORING	22
7. BRONNEN	24
8. BIJLAGEN	25
Bijlage 1. Beheerkaart Groenzoom (2023)	26
Bijlage 2. Beheertabellen	27
Bijlage 3. Monitoring	35
Bijlage 4. Beheerkalender	37

INLEIDING

Aanleiding

Sinds 2016 zijn de gemeenten Lansingerland en Pijnacker- Nootdorp verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de Groenzoom. Het beheer is ondergebracht bij Beheercombinatie De Groenzoom B.V., bestaande uit idverde Realisatie en Groenaannemingsbedrijf Punt. De dagelijks beheerder is eerste aanspreekpunt en houdt overzicht over de werkzaamheden in de Groenzoom. Daarnaast verzorgt idverde Advies namens de beheercombinatie de projectleiding en ecologische begeleiding en geeft beheeradvies. Voor het ontwikkelings- en instandhoudingsbeheer van de gehele Groenzoom is aanvankelijk een beheerplan opgesteld voor de periode 2016 – 2021. Voor de tweede contractperiode (2022-2027) is dit beheerplan herzien en afgestemd op de aangescherpte kwaliteitseisen. Dat wil zeggen dat de kwaliteitsbepaling van de beoogde natuurtypen op 31 december 2027 als 'goed' wordt aangemerkt.

De Bergboezem neemt binnen de Groenzoom een bijzondere positie in als open grasland met plaatselijke verschillen in waterstand, vegetatie en (bodem)structuur. De inrichting en het extensieve agrarische onderhoud van de Bergboezem is afgestemd op die plaatselijke variaties en is expliciet gericht op het versterken van de kwaliteit van weidevogel-leefgebied. De percelen in de Bergboezem worden verpacht onder voorwaarden van (agrarisch) natuurbeheer. In de contracten zijn duidelijke afspraken opgenomen over de (on)mogelijkheden, waarbij de weidevogel altijd voorop staat. Typerend is het 'vogelgestuurd maaien': het voorkomen van weidevogelnesten en -kuikens bepaalt of er gemaaid kan worden. Waar nog alarmerende vogels aanwezig zijn, kan niet worden gemaaid. Waar geen nesten of kuikens meer aanwezig zijn, kan gemaaid worden.

Succesvol weidevogelbeheer vraagt om een gevarieerde aanpak omdat verschillende weidevogels specifieke voorkeuren hebben voor habitat, bijvoorbeeld wat betreft waterpeil en vegetatie(structuur). Het uitgangspunt van beheer is daarom om een mozaïek-achtig landschap te creëren bestaande uit: beweidde percelen; hooiland; en natte percelen met slik (plas-dras). Op basis van het adviesrapport van de Taskforce Weidevogels (opgericht door het gebruikersplatform) hebben we een nieuw beheerplan opgesteld dat beter aansluit bij de huidige status van het gebied en duidelijk richting geeft aan zowel het ontwikkelings- als het instandhoudingsbeheer. Wij bieden het hoofd aan de uitdaging om de weidevogelstand te verbeteren door meer variatie aan te brengen en meer in detail het beheer per deelgebied uit te werken. Daarbij staan de weidevogels (zowel steltlopers, eenden als zangvogels) altijd centraal.

Leeswijzer

Dit document start met een korte beschrijving van de Bergboezem als specifiek weidevogelgebied binnen de Groenzoom, gevolgd door een overzicht van de verschillende weidevogels waarvoor dit beheerplan is geschreven. Na een beschrijving van het huidige beheer gaan we uitgebreid in op de aanbevelingen van de Taskforce, waarna we een nieuw voorgesteld beheer formuleren. De maatregelen daarin zijn gecategoriseerd volgens de beheerthema's die in de Taskforce zijn behandeld. We bespreken vervolgens de uitgangspunten voor de pacht van de percelen. Tot slot geven we aan op welke wijze monitoring van de Bergboezem dient plaats te vinden.

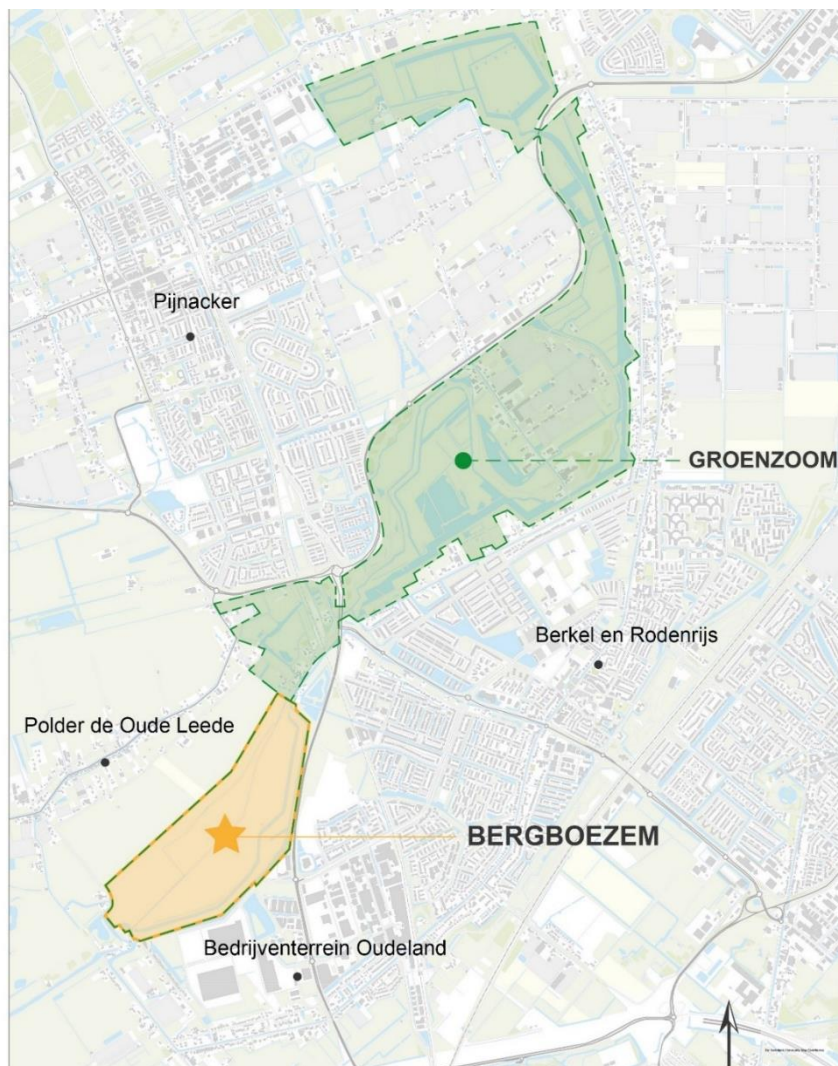
1. BESCHRIJVING VAN HET GEBIED

Ligging en functie

De Bergboezem is een poldergebied in Berkel en Rodenrijs en maakt onderdeel uit van de Groenzoom: een langgerekt natuurgebied dat de gemeente Midden-Delfland verbindt met het Groene Hart. Het loopt tussen de verstedelijking door van Den Haag, Rotterdam, Zoetermeer, Pijnacker-Nootdorp en Lansingerland. Binnen de Groenzoom is de Bergboezem een uitzonderlijk onderdeel. Het is niet ingericht met bomen, waterpartijen en paden, maar bestaat uit een open nat grasland, bij uitstek geschikt voor weidevogels. De bergboezem is in de broedtijd dan ook niet toegankelijk voor recreanten.

De Bergboezem is – net als de aangrenzende Polder Oude Leede in Pijnacker – circa 100 hectare groot. Ze worden door een dijk van elkaar gescheiden en vormen samen een open graslandpolder tussen de lintbebouwing langs de Oude Leedeweg en het bedrijventerrein Oudeland, Berkel en Rodenrijs, zie afbeelding 1. Ten oosten van de Bergboezem is nauwelijks open gebied meer aanwezig tussen de Bergboezem en de bebouwing van Berkel en Rodenrijs. Richting het westen ligt het natuurgebied de Akerdijkse plassen en daar ten zuiden van ligt de weidevogelpolder Schieveen. Deze gebieden maken, samen met de Bergboezem en andere omliggende weidevogelgebieden, deel uit van het Bijzonder Provinciaal Landschap Midden Delfland.

De hoofdfunctie van de Bergboezem is noodwaterberging bij extreme regenval, om de bebouwde kom van Lansingerland droog te houden. Als calamiteitenberging kan het gebied 1.2 miljoen kuub water bergen (tot ongeveer 60 centimeter hoogte). In de tweede plaats is de Bergboezem weidevogelgebied, met een toegevoegde waarde ten opzichte van haar omgeving door de plasdraszones en een op weidevogels afgestemd beheer. In de derde plaats heeft het gebied (in beperkte mate) een recreatieve functie.

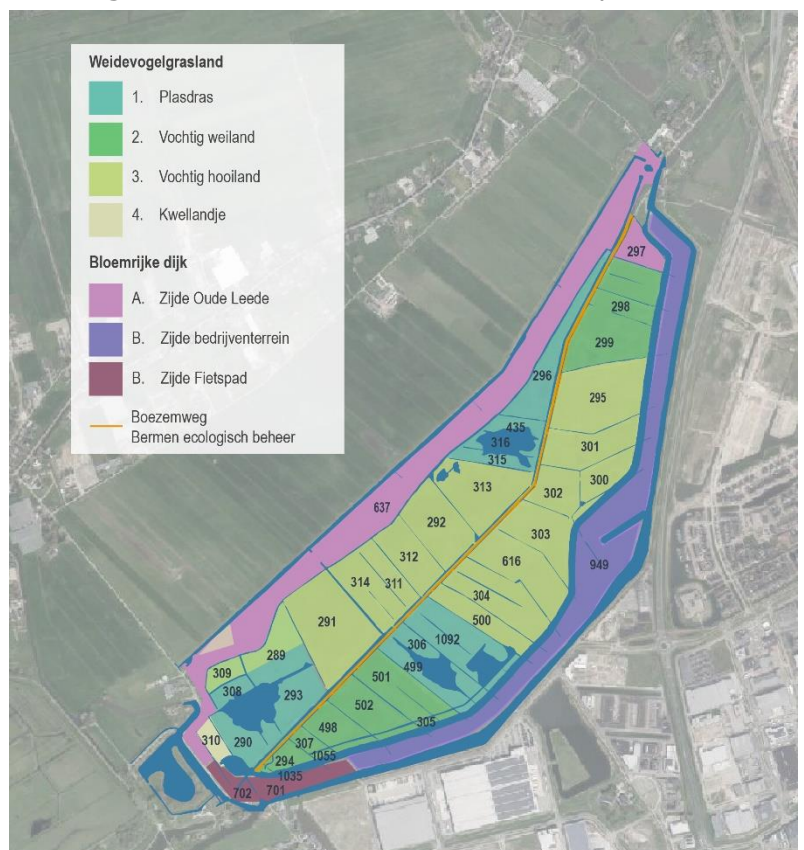
Afbeelding 2. Ligging van de Groenzoom en de Bergboezem, tussen de kernen van Berkel en Rodenrijs en Pijnacker.

Bergboezem als weidevogelgebied in groenzoom

Het uiterlijk van het gebied is een graslandpolder tussen dijken. De percelen zijn gevarieerd in afmeting en kennen hoogteverschillen van ongeveer 1m, met lage delen en hoger gelegen kreekruigen. In het gebied zijn drie plasdrasgebieden te onderscheiden. Aan de zuidzijde bij de Molenweg ligt bijvoorbeeld een grote plasdras, waar vaak vogels zitten en veel gekeken wordt door vogelaars. De plasdras gebieden maken een belangrijk onderdeel uit van de habitat van weidevogels. Een hoog (maar variabel) waterpeil zorgt namelijk voor een vochtige, goed doordringbare toplaag met veel bodemleven. Daarbij vertraagt het de grasgroei, en stimuleert het de ontwikkeling van een meer kruidenrijke vegetatie. Door middel van een drietal molentjes kan water uit de plasdras worden gemalen als het waterpeil te hoog staat. Bij droogte kan via een handmatige inlaat ook weer water worden ingelaten vanuit omliggende sloten.

Het grasland bevat enkele kruiden zoals pinksterbloemen. Op hoger gelegen delen staat veel raapzaad en ridderzuring, langs sloten voornamelijk riet en in de plasdrashoeken vindt men kamille, pitrus en perzikkruid. In de winter (ca. periode november tot maart) wordt er veel gegraasd door ganzen. In januari van 2023 zijn in percelen natuurgreppels gefreesd om meer structuur (schuilmogelijkheid voor kuikens) en vochtigheidsgradiënten te creëren. Deze inrichtingsmaatregel was een van de adviezen van de Taskforce die direct is toegepast.

Midden door de Bergboezem loopt de Boezemweg, een onverhard wandel- en fietspad, dat in de broedseizoen (1 maart t/m 1 juli) is afgesloten. Over de omliggende dijken mag over een laarzenpad buiten de broedtijd gewandeld worden. Op de dijken grazen schapen en er wordt gestreefd naar een bloemen- en kruidenrijke vegetatie, om veel insectenleven aan te trekken. Dat insectenaanbod is belangrijk voor het overlevingssucces van kuikens en daarmee hebben de dijken een belangrijke functie voor het weidevogelgebied. Aan de oostzijde (binnendijks) loopt de bypass (sloot) naast de dijk langs de Bergboezem.

Afbeelding 3. Deelgebieden in de Bergboezem.

Contractdoelstellingen weidevogelgebied

Het is de ambitie van de beheercombinatie om in 2027 te voldoen aan kwaliteitsbepaling 'goed' voor het weidevogelgrasland. Dat houdt in: meer dan 60 broedparen van kwalificerende soorten weidevogels per 100 ha, met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) van 50% of meer, zie tabel 1. Voor een beschrijving van de kwalificerende soorten, zie hoofdstuk 2. Op dit moment wordt nog niet voldaan aan de contracteis, omdat de afgelopen jaren het Bruto Territoriaal Succes van de weidevogels op een zorgwekkend manier terugloopt, zie tabel 2.

Contracteis vochtig weidevogelgrasland

Kwaliteitsbepaling vochtig weidevogelgrasland	
goed	indien meer dan 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\geq 50\%$
matig	indien 45 – 60 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\geq 50\%$
slecht	indien 35 – 45 broedparen per 100 ha van de kwalificerende soorten voorkomen of met een Bruto Territoriaal Succes (BTS) $\leq 50\%$

Tabel 1. Kwaliteitsbepaling weidevogelgebied in contract. Bron: jaarrapportage Beheercombinatie Groenzoom 2022

Ondersteunend aan het weidevogelgebied is de dijk die rondom de Bergboezem ligt. Hier wordt gestreefd naar een bloemrijke vegetatie. Een bloemrijke vegetatie ondersteunt namelijk een rijk insectenleven en speelt daarmee een belangrijke rol in de kuikenfase van de broedvogels. Indicatorsoorten voor de kwaliteit van het beoogde natuurtje zijn weergegeven in tabel 3. In tabel 4 wordt de kwaliteitsbepaling weergegeven. De ambitie in de Groenzoom in de eerste contractperiode lag op de transitie van kwaliteit 'slecht' naar 'matig'. Dit is gelukt. De doelstelling voor eind 2027 ligt op kwaliteit 'goed'.

Kwalificerende soorten bloemrijke dijk		
Planten	- Kamgras - Veldgerst - Knolboterbloem - Pastinaak - Fluitenkruid	- Madeliefje - Gewoon duizendblad - Gewone berenklauw - Cichorei - Knoopkruid
Dagvlinders	- Klein koolwitje - Klein geaderd witje - Kleine vuurvinder - Hooibeestje - Icarusblauwtje - Bruin zandoogje - Koevinkje - Dagpauwoog	- Zwartspriet-dikkopje - Geelspriet-dikkopje - Oranje zandoogje - Argusvlinder - Bruin blauwtje - Groot dikkopje - Kleine vos
Broedvogels	- Graspieper - Kievit - Scholekster	

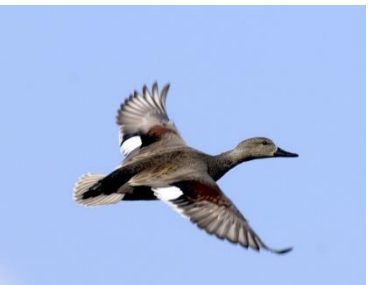
Tabel 3. Kwalificerende soorten voor kwaliteitsbepaling bloemrijke dijk. Bron: jaarrapportage Beheercombinatie Groenzoom 2022.

Kwaliteitsbepaling bloemrijke dijk	
goed	Indien 15 of meer kwalificerende soorten voorkomen, waarvan tenminste 9 op >15% van de oppervlakte van het beheertype.
matig	Indien 8-14 kwalificerende soorten voorkomen of indien meer soorten voorkomen, maar niet aan de eisen van klasse goed voldaan wordt.
slecht	indien niet aan de klasse matig of goed voldaan

Tabel 4. Kwaliteitsbepaling bloemrijke dijk in contract. Bron: jaarrapportage Beheercombinatie Groenzoom 2022

2. WEIDEVOGELS

In de Groenzoom zijn verschillende kwalificerende soorten aangewezen voor het beheertype weidevogelgrasland. Allereerst zijn er de weidevogelsoorten die in Zuid-Holland kenmerkend zijn voor het leefgebied open grasland en waarvoor Nederland een internationale verantwoordelijkheid heeft. Het gaat hierbij om de grutto, kievit, tureluur, wulp en scholekster. Deze soorten zijn gebaat bij een agrarische vorm van natuur- en landschapsbeheer. Soorten als wintertaling, krakeend en kuifeend zijn voor Zuid-Holland ook belangrijk en zijn binnen de Groenzoom aangewezen als kwalificerende soorten voor vochtig weidevogelgrasland. Tenslotte worden ook slobbeend, graspieper, gele kwikstaart, veldleeuwrik en zomertaling als kwalificerende soorten meegenomen bij de monitoring van de natuurwaarden binnen de Groenzoom. Onderstaande tabel (5) geeft een overzicht en beschrijving van de soorten waar we het in dit beheerplan over hebben.

	Soort Staat van instandhouding¹	
 Bron: Pxhere	Gele kwikstraat <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u>	Voorkeur voor open (beweide) landbouwgebieden. Broedt van eind mei tot in juli. Foerageert voornamelijk op insecten en andere geleedpotigen in bloem- en kruidenrijk landschap met schapen, koeien en paarden. Combineert goed met beweiding. Zeer gevoelig voor maaien in broedseizoen.
 Bron: Pxhere	Graspieper <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: matig ongunstig</u>	Broedt in korte vegetatie in een groot scala aan open landschappen van eind maart tot in augustus. Eet voornamelijk insecten, andere geleedpotige en soms zaden. Profiteert van kruidenrijk landschap, ongemoeide slootjes en bloemrijke dijken. Tolerant voor beweiding.
 Bron: Saxifraga, Piet Munsterman	Grutto <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: zeer ongunstig</u>	Broedt in open vochtige, kruidenrijke landschappen. Goed bodemleven en insectenrijkdom zijn van belang. Broedt van eind maart tot eind mei. Combineert niet goed met beweiding en is gevoelig voor verstoring. Profiteert van plasdras met slikranden en -plekken die voldoende voedsel voor de kuikens bieden (kuikenland).
 Bron: Pxhere	Krakeend <u>Broedvogel: gunstig</u> <u>Niet-broedvogel: gunstig</u>	Voorkeur voor laaggelegen land met open voedselrijke zoetwatergebieden. Broedt in mei tot juli. Eet voornamelijk planten, maar insecten kunnen in de wintermaanden een rijke aanvulling geven. Broedt aan randen van sloten, meren en kanalen. Is minder gevoelig voor maaien en beweiding in broedseizoen. Profiteert van ongemoeide slootkanten met ruigte.

 Bron: Pxhere	Kuijfeend <u>Broedvogel: gunstig</u> <u>Niet-broedvogel: matig ongunstig</u>	Voorkeur voor landschappen met voedselrijk open water. Broedt vanaf mei. Echte omnivoor, eet waterplanten en ongewervelde waterdieren. Gevoelig voor verstoring door recreatie. Broedt in sloot- waterkanten, daardoor minder gevoelig voor maaien en beweiding. Profiteert van ongemoeide slootkanten.
 ©Saxifraga-Piet Munsterman	Slobeend <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: gunstig</u>	Komt voor in ondiepe wetlands in open gebieden, rietkragen in de slootkant. Broedt in april tot begin juni. Eet voornamelijk ongewervelde waterdieren aangevuld met planten. Broedt in slootkanten, maar verder van de sloot af in vergelijking met andere eenden, in hoog gras/riet. Matig gevoelig voor beweiding. Zeer gevoelig voor maaien slootkant. Profiteert van plasdras, hoge grondwaterstanden en ongemoeide slootkanten.
 Bron Pxhere	Tureluur <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: matig ongunstig</u>	Voorkeur voor vochtige open kruidenrijk landschap, laat-gemaaid met een grote structuurvariatie. Broedt in april tot juni. Nest op de grond in grote graspolen. Eet voornamelijk wormen, insecten, spinnen en ook weekdieren (buiten broedseizoen). Zeer gevoelig voor vroeg maaien en intensieve beweiding. Profiteert van een grote structuurvariatie, kruidenrijkdom en plasdras.
 ©Saxifraga-Luuk Vermeer	Veldleeuwerik <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: zeer ongunstig</u>	Voorkeur voor open gebieden, ook veel in graslanden en agrarisch gebied. Broedt vanaf eind maart. Op de grond verborgen in open veld. Eet insecten in broedtijd en zaden in de winter. Zeer gevoelig voor intensief maaibeheer. Gaat samen met extensieve beweiding. Profiteert van kruidenrijkdom en gefaseerd maaibeheer.
 Bron Pxhere	Watersnip <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: zeer ongunstig</u>	Komt voor in vochtig tot open, kruidenrijk landschap met een grote structuur variatie. Broedt in april tot juni. Eet insecten en andere ongewervelde, soms zaden. Gevoelig voor beweiding, intensief maaien en een lage grondwaterstand. Profiteert van plasdras, zachte bodem (modder), hoge grondwaterstand, slootjes, greppels en ongemoeide slootkanten.

 © Saxifraaa-Piet Munsterman	Wintertaling <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: gunstig</u>	Voorkeur voor open moerassig landschap met rijke begroeiing aan de randen. Broedt in april tot juli. Eet voornamelijk dierlijk materiaal met aanvulling van zaden en waterplanten. Broedt verscholen in de vegetatie. Zeer verstoringsgevoelig. Gevoelig voor intensief maaien en beweiding. Profiteert van plasdras, hoge grondwaterstand en ongemoeide slootkanten.
 Bron Pxhere	Wulp <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: gunstig</u>	Voorkeur voor open landschappen waaronder agrarische gebieden. Broedt eind maart tot juni. Eet voornamelijk wormen, geleedpotigen (bodem) en schelpdieren. Broedt met kuiltje in de grond, nest spaarzaam, gevoelig voor beweiding en maaien broedseizoen. Profiteert van plasdras, ongemoeide sloten en een rijk bodemleven.
 © Saxifraaa-Luuk Vermeer	Zomertaling <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: zeer ongunstig</u>	Komt voor in drassige moerassige gebieden, ook in graslanden met ondiepe plassen en voedselrijke sloten. Broedt in april tot juli. Eet voornamelijk waterplanten, gras en waterdieren. Gevoelig voor maaien en intensieve beweiding. Broedt in dichte oevervegetatie. Profiteert van plasdras, ongemoeide sloten en een verhoogde grondwaterstand.
 Bron Pxhere	Kievit <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: zeer ongunstig</u>	Vogel van open agrarische landschappen. Broedt van begin maart tot juni. Nest bestaat uit een kuiltje in de grond. Eet voornamelijk regenwormen, maar ook allerlei kruipende insecten. Broedt graag in kort gras afgewisseld kale plekken. Verdedigt zijn nest fel, andere nestvogels profiteren hiervan. Profiteert van een hoge grondwaterstand, plasdras, kruidenrijkdom en structuurvariatie. Beweiding heeft een positief effect op voorkomen van de soort. Door het vroege broeden gevoelig voor vroeg maaien.
 Bron Pxhere	Scholekster <u>Broedvogel: zeer ongunstig</u> <u>Niet-broedvogel: zeer ongunstig</u>	Cultuurvolger, voorkeur voor open gebieden. Broedt van half april tot eind juni. Op graslanden voornamelijk bestaande uit wormen, emelten en overige insecten. Bescheiden nest in de grond.

Tabel 5. Verschillende weidevogels, status in NL, en beschrijving (broed)gedrag). Bron: Vogelbescherming & A&W-rapport 1831 (2014)

Op basis van voorkeur voor habitat van genoemde soorten zijn er vier groepen te onderscheiden binnen de weidevogelgemeenschap² waarvoor specifieke maatregelen te nemen zijn:

1. De kievit-scholekster groep komt graag voor in laagblijvende weilanden met natte, ijle, kruidenrijke vegetatie die extensief beweid wordt.
2. De grutto-tureluur groep heeft een structuurrijke open vegetatie nodig van 10-20 cm hoog met veel lage, vochtige plekken in de vorm van bloemrijke, vochtige hooilanden.
3. De watersnip-graspieper groep heeft natte, reliëf rijke weilanden en hooilanden met een natte bodem en overjarige gras-en zeggenpollen.
4. De kemphaan-zomertaling groep heeft kruiden- en bloemrijke graslanden nodig, die in de winter en het voorjaar lang onder water staan en waarvan slikkige plekken tot in juni aanwezig blijven.

Bovenstaande groepenindeling is niet star per soort, maar geeft de verschillen aan in habitatvoorkeur en wat er nodig is om kuikenland te realiseren. Kuikenland is het gebied waarin de kuikens van weidevogels voedsel in de vorm van insecten vinden, voldoende schuilmogelijkheden hebben en zich veilig kunnen verplaatsen. De voorkeuren van verschillende weidevogels voor kuikenland-habitat vormen vervolgens de basis van het beheer, zie tabel 6. Hieruit vloeit voort dat het in de Bergboezem voorop moet staan een gevarieerd mozaïek-achtig landschap te creëren waarin deze landschapselementen afwisselend voorkomen. Hiertoe dienen de reeds voorkomende verschillen tussen percelen in hoogte en vegetatie te worden benut en geaccentueerd.

	Sterke voorkeur	Voorkeur	Geen voorkeur		
Habitat → Vogelsoort ↓	Laat gemaaid grasland	Beweid grasland	Ongemoeide slootkant	Bloemrijke dijk/talud	Plasdras
Gele kwikstaart					
Graspieper					
Grutto					
Krakeend					
Kuifeend					
Slobeend					
Tureluur					
Veldleeuwerik					
Watersnip					
Wintertaling					
Wulp					
Zomertaling					
Kievit					
Scholekster					

Tabel 6. Voorkeuren van weidevogels voor habitat.

3. VERBETERINGEN WEIDEVOGELLEEFGEBIED

De Taskforce heeft een uitgebreid rapport geleverd over de Bergboezem, met daarin voorstellen voor inrichting, beheer en monitoring voor een optimaal weidevogellandschap (Van der Lans et al., 2022). In het rapport wordt onder meer ingegaan op de geschiedenis van het gebied en haar relatie met de omgeving, de functies die het gebied op dit moment vervult, de planologische en beleidsmatige bescherming, de weidevogels, waterhuishouding en bodem en vegetatie. De Taskforce signaleert dat laatste jaren het broedsucces en de kuikenoverleving te laag is in de bergboezem. Aangezien agrarische werkzaamheden hier geen rol spelen in de broedtijd, is het duidelijk dat de nesten en kuikens vooral door predatie en/of slechte voedsel omstandigheden verloren gaan. Hoewel het rapport geen expliciete oorzaakanalyse omvat, komen een aantal factoren naar voren die de (on)toereikendheid van de bergboezem als weidevogelleefgebied verklaren. Daar trekken we lessen uit die we als volgt samenvatten. Onderstaande factoren geven richting aan vervolgstappen om een specifiekere en doeltreffender beheer op weidevogels te gaan voeren voor de tweede contractperiode zodat we de achteruitgang kunnen omkeren.

Richtinggevende factoren

Waterhuishouding

De voorjaarsdroogtes in 2018, 2020 en 2022 hebben een negatieve impact gehad in het gebied. Een goede, specifiek afgestemde, waterhuishouding is cruciaal voor weidevogels en voor een juiste vegetatieontwikkeling. Op natte percelen hebben weidevogels namelijk meer mogelijkheden om voedsel te vinden. Bovendien remt nattigheid de grasgroei en verruiging, waardoor het gebied relatief 'open' blijft.

Dijken ontoereikend als kuikenland

De omringende bloemrijke dijken maken dan wel geen deel uit van het weidevogel leefgebied, maar vervullen een cruciale functie als kuikenland. De doelstelling van bloemrijke dijk wordt echter niet gehaald. Omdat ze indertijd zijn opgehoogd met klei uit andere gebieden, is de grond hier relatief voedselrijk, waardoor verruiging optreedt. Momenteel zijn er veel storingskruiden aanwezig, met name distels en ridderzuring. De huidige begrazing met schapen is onvoldoende om die verruiging tegen te gaan. Dit vraagt om een duidelijk ontwikkelingsgericht (verschralend) beheer.

Predatie

In de Bergboezem worden verschillende predatoren waargenomen. Een vossenburcht was in 2022 tijdelijk aanwezig in de dijk. De hermelijn leeft in de Bergboezem. Een zwarte kraai broedt aan de Onderweg. Een buizerd deed een broedpoging op een windmolen in de Bergboezem. Dit nest is aanwezig aan de Oude Leedeweg. Daarnaast zijn er waarnemingen van torenvalk, slechtvalk, havik, sperwer, bruine kiekendief, boomvalk, steenuil, ransuil, velduil, ooievaar, blauwe reiger, kokmeeuw, stormmeeuw, zilvermeeuw, kleine mantelmeeuw, kauw, ekster, bruine rat en huiskat.

Verruiging

De gewenste vogelsoorten zijn gebonden aan een open, kruidenrijke, lage tot halfhoge vegetatie van grassen, zeggen en veldkruiden. Als (hoge) ruigtekruiden zoals distels, zuring en pitrus gaan overheersen, wordt die openheid -en daarmee geschiktheid- van het weidevogelleefgebied aangetast. Ook riet tast de openheid aan en biedt dekking aan predatoren.

Trek naar ander leefgebied

Opvallende tegenhanger van de Bergboezem en Oude Leedepolder is Polder Schieveen. Hier is in 2021 een hoogwater peilgebied van 100 hectare in gebruik genomen en zijn de weidevogels sterk toegenomen. Het vermoeden bestaat dat de vogels van de Bergboezem naar Schieveen getrokken zijn, wat onder meer vastgesteld is door een geringde kievit, die in 2017 in de bergboezem geringd is en in 2022 in Schieveen broedde.

Matig bodemleven

Bodemonderzoek middels de 'Nova Bioscan' laat een matig bodemleven zien (Holag & Groeibalans, 2022). De bacteriën zijn zowel in hoeveelheid als variatie laag. Er zijn wel bodemschimmels gevonden, maar ook deze zijn in aantal en variatie laag. De aanwezigheid van protozoa is niet aangetoond. Dit zorgt voor een lage mate van mineralisatie. Dit hangt mogelijk samen met het stoppen van de mestgift. Het bodemleven heeft dus meer ontwikkeling nodig. Met weinig of geen protozoa zal de populatie wormen onder de maat blijven. Bodemleven kan verder ontwikkelen met toediening van goede bokashi, compost en/of stalmest.

Verstoring door recreatie

De bergboezem heeft ook een recreatieve (neven-)functie. Recreatie in het gebied zoals wandelen en hond uitlaten, kan mogelijk verstorend zijn voor broedende weidevogels. Ook scooters en andere bestuurders op de dijk kunnen een verstorend effect hebben.

Verstoring door verlichting

Verlichting van straatlantaarns en bedrijven heeft een negatieve invloed op de geschiktheid als broedterrein over enige honderden meters afstand van de verlichting. Verlichting rondom de Bergboezem is daarom een aandachtspunt.

Op basis van deze analyse is uitgezocht wat de impact is van diverse maatregelen op verschillende weidevogels, zie tabel 7. Met deze informatie kunnen beheermaatregelen gedurende de contractperiode beter worden afgestemd op specifieke kwalificerende weidevogelsoorten.

Werzaamheden /verstoringen ➔					
Vogelsoort ↓	Beweiding tijdens broedseizoen	Voor-/na-beweiding	Lage dosis bemesting	Verstoring door licht en geluid	Hoge waterstand (0-20cm broedpeil)
Gele kwikstaart	0	+	-	-	0
Graspieper	+	+	-	-	0
Grutto	--	+	++	-	++
Krakeend	0	0	0	0	0
Kuifeend	0	0	0	-	0
Slobeend	0	0	0	-	++
Tureluur	++	++	++	-	++
Veldleeuwerik	+	0	-	-	0
Watersnip	nvt*	+	0	--	++
Wintertaling	nvt	+	0	-	++
Wulp	nvt	-	++	-	++
Zomertaling	+	+	0	-	++
Kievit	++	++	++	0	++
Scholekster	-	+	+	0	++

Tabel 7. Overzicht van impact van diverse maatregelen op verschillende weidevogels. Met zeer negatief (--), negatief (-), geen of verwaarloosbare impact (0), positief (+), zeer positief (++) en onbekend of maatwerk (?)

*Watersnip, wintertaling en wulp zijn geen broedvogels in NL

Adviezen taskforce in afweging

Onderstaande tabel 8 geeft de adviezen en bijbehorende maatregelen weer van de Taskforce Weidevogels Bergboezem. Hierin maken we inzichtelijk of we de maatregelen hebben overgenomen. Wanneer we een maatregelen niet, of maar deels overnemen, geven we aan welke afweging daaraan ten grondslag ligt. De adviezen omtrent de inrichtingsmaatregelen van het gebied worden door de gemeenten uitgewerkt en maken geen onderdeel uit van dit beheerplan. We onderschrijven het belang van de doorvoer van deze maatregelen en voor de volledigheid benoemen we ze hier ook.

Thema	Onderdeel	Maatregelen overgenomen ja/nee/deels	Afweging Beheercombinatie
Inrichting	<i>Verstoringbronnen verminderen</i>	1. Recreatiedruk verminderen 2. Bebording aanpassen 3. Verstoring door verlichting verminderen 4. Hondenbeleid	1. Nvt – ligt bij gemeente 2. Nvt – ligt bij gemeente 3. Nvt – ligt bij gemeente 4. Nvt – ligt bij gemeente
	<i>Leefgebied verbeteringen</i>	5. Benutten kwel 6. Wintervoedsel-akker 7. Vossenraster 8. Dotterbloem-hooiland en rietruigte	5 & 7 Nvt - Ligt bij Gemeenten 6. Vanaf 2025 de niet als winterakker ingezaaide delen (komt een kaart van) beheren als vochtig hooiland. 8. Hoewel een dotterbloem-hooiland een zeer specialistisch natuurstype is, stemmen we het onderhoud wel af op de natuurlijke kwel in het voorgestelde gebied. Het behalen van dit natuurstype is geen primaire doelstelling waardoor deze maatregel gedeeltelijk wordt overgenomen.
Beheer en onderhoud	<i>Vegetatiebeheer deelgebieden</i>	9. Constantere waterstand in seizoenen 10. Maaien en afvoeren 11. Uitsteken pitrus 12. Beweidings 13. Ruigte- en storingskruiden bestrijden	9. Waterstand in overleg met Gemeente. 11. De huidige aanwezigheid van pitrus wordt als maximum gehandhaafd. Jaarlijks wordt pitrus uitgestoken om uitbreiding tegen te gaan. We houden dit nauwlettend in de gaten en indien noodzakelijk wordt een nulstand nagestreefd waarbij alle pitrus wordt uitgestoken. 13. Storingskruiden in de Bergboezem (distels, jacobskruiskruid en zuring) worden actief bestreden middels maaien en afvoeren waarbij tijdens broedseizoen wordt voorgelopen en vrijgegeven door een ecooloog. Hierbij wordt na het eerste jaar geëvalueerd wat het effect op broedvogels is.
	<i>Bodembeheer</i>	14. Stimuleren bodemleven door bemesting en toedienen mineralen en spoorelementen.	Ruige mest uitrijden in september 4 ton/ha/jaar, vrij van medicijnen, zoals ontwormingsmiddelen en toedienen kieseriet en sea 90. Het advies wordt hiermee grotendeels opgevolgd.
Beheer en onderhoud	Waterpeilbeheer	15. Stabieler waterpeilniveau 's 16. Natuurgreppels aanbrengen	Natuurgreppels worden aangebracht. Dit leidt tot meer reliëf, schuilgelegenheid en waterhoudend vermogen. Momenteel wordt het waterpeil door middel van molens gestuurd waarbij de molens handmatig worden versteld. Technische ontwikkelingen t.b.v. de molentjes zouden ons kunnen helpen om meer data te krijgen van de waterpeilen en om sneller te kunnen bijschakelen als het peil te laag dreigt te worden.
	Predatiebeheer	17. Hoog waterpeil 18. Houtopstand verwijderen 19. Niet in broedtijd bemesten, maaien 20. Vossenraster	17. (zie waterpeilbeheer). 18. Doen we al 19. Doen we al 20. Middels een verzoek tot wijziging kunnen wij onderhoud van vossenrasters opnemen in ons onderhoudscontract (denk aan delen herstellen, controleren op gaten of scheefstand, etc.).
	Bloemrijke dijken	21. Versterken van bloemrijkdom op de dijken	21. Plaatselijke switch van instandhoudings- naar ontwikkelingsbeheer. Mogelijk maaien i.c.m. schapenbegrazing via pachtcontract.

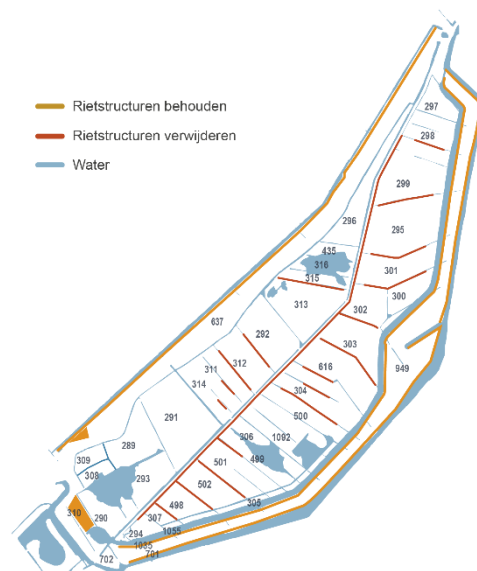
	Slootkanten	22. Tegengaan riet	
Monitoring		23. Weidevogels 24. Vegetatie 25. Insecten 26. Predatie	24&25. Kwalificerende vegetatie en insecten monitoren we alleen op bloemrijke dijk, op de gebruikelijke wijze. 26 Predatie valt buiten de scope onderhoudscontract. NB. Analyse en presentatie van monitoringsgegevens willen we gaan doen aan de hand van GIS-data, zodat we gedetailleerder (per perceel/deelgebied) kunnen evalueren. Bodemleven (larven langpootmug) monitoring is mogelijk (in overleg).

Tabel 8. Adviezen Taskforce in afweging.

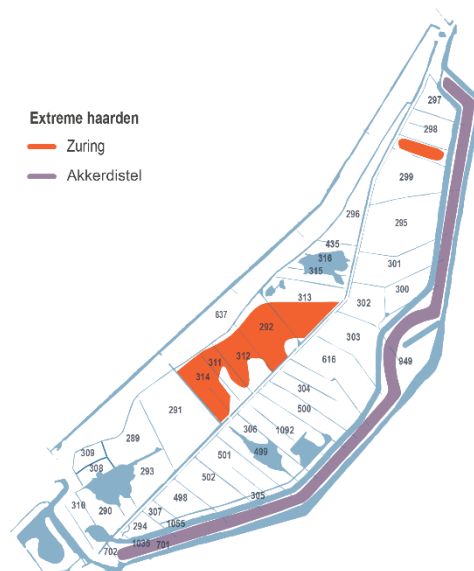
4. BEHEER 2023-2027

Op basis van bovenstaande adviezen en overwegingen komen we tot een nieuw beheer waarin de volgende elementen centraal staan:

- **Vogelgestuurd maaien.** Niet maaien in broedseizoen (1 maart tot 1 juli). 1^e snede vindt plaats vanaf 1. De percelen worden gefaseerd (in mozaïek) gemaaid op basis van het voorkomen van weidevogelgezinnen. Waar nog veel alarmerende vogels aanwezig zijn, kan niet worden gemaaid; waar geen nesten of kuikens meer aanwezig zijn wel. Groen licht wordt gegeven door de dagelijks beheerder.
- **Ontwikkelingsbeheer weidevogelgebied aangevuld met bestrijding verruiging en storingskruiden.** De aanpak van storingskruiden als distels, pitrus, zuring en jacobskruiskruid wordt toegespitst op perceelniveau omdat er (soms grote) verschillen bestaan in het type en de mate van verruiging. De algemene norm is om ruigtes al een keer gemaaid te hebben in mei/juni, voor de reguliere maaibeurten. Bij de reguliere maaibeurten worden de ruige stukken ook meegenomen.. Gemaaid riet en vrijgekomen materiaal na het schonen van de sloten wordt consequent afgevoerd om verrijking en verruiging tegen te gaan (dus niet verhakselen of wallenfreezen).
 - **Riet.** Aan de randen van het gebied is riet gewenst en is 1x per jaar gefaseerd (50%) maaien tussen september en februari voldoende. Deze rietkragen zijn in beheer van het Hoogheemraadschap Delfland en dient met hen te worden afgestemd. Het rietbeheer richt zich vooral op het terugdringen van oprukkend riet in de ‘binnensloten’ van de Bergboezem en het landriet, zie kaart hiernaast. In de binnensloten, daar waar zich riet bevindt, zijn twee maairondes per jaar nodig in de periode september en februari. De eerste maaironde van het landriet vindt plaats tussen 1 – 15 juli; de tweede maaibeurt in oktober. Plaatselijk helpt nabeweidings met rundvee om het riet verder uit te putten.
 - **Distels.** Akker- en speerdistels hebben zich vooral op de dijken, maar ook op (hoger gelegen) delen binnen de Bergboezem kunnen verspreiden. Vooral op de dijk aan de zijde van het bedrijventerrein (B) is sprake van extreme distelhaarden. Om dit effectief uit te putten zijn 3 beheer-/maaimomenten per jaar nodig. Het eerste maaimoment vindt eind mei plaats. De distels kunnen hierbij 30 cm boven maaiveld getopt worden waardoor een broedvogelinspectie niet nodig, maar voor de zekerheid wel gewenst is. Toppen hoeven niet te worden afgevoerd. De andere maaimomenten vallen samen met de reguliere maaimomenten.
 - **(Ridder)zuring.** Extreme haarden van ridderzuring zijn, eenmaal gevestigd, zeer lastig weg te beheren zonder rigoureuze maatregelen zoals gif of grootschalig uitsteken en wortels rapen. Het beheer richt zich daarom op het voorkomen van verdere

Afbeelding 4. Beheer rietstructuren.

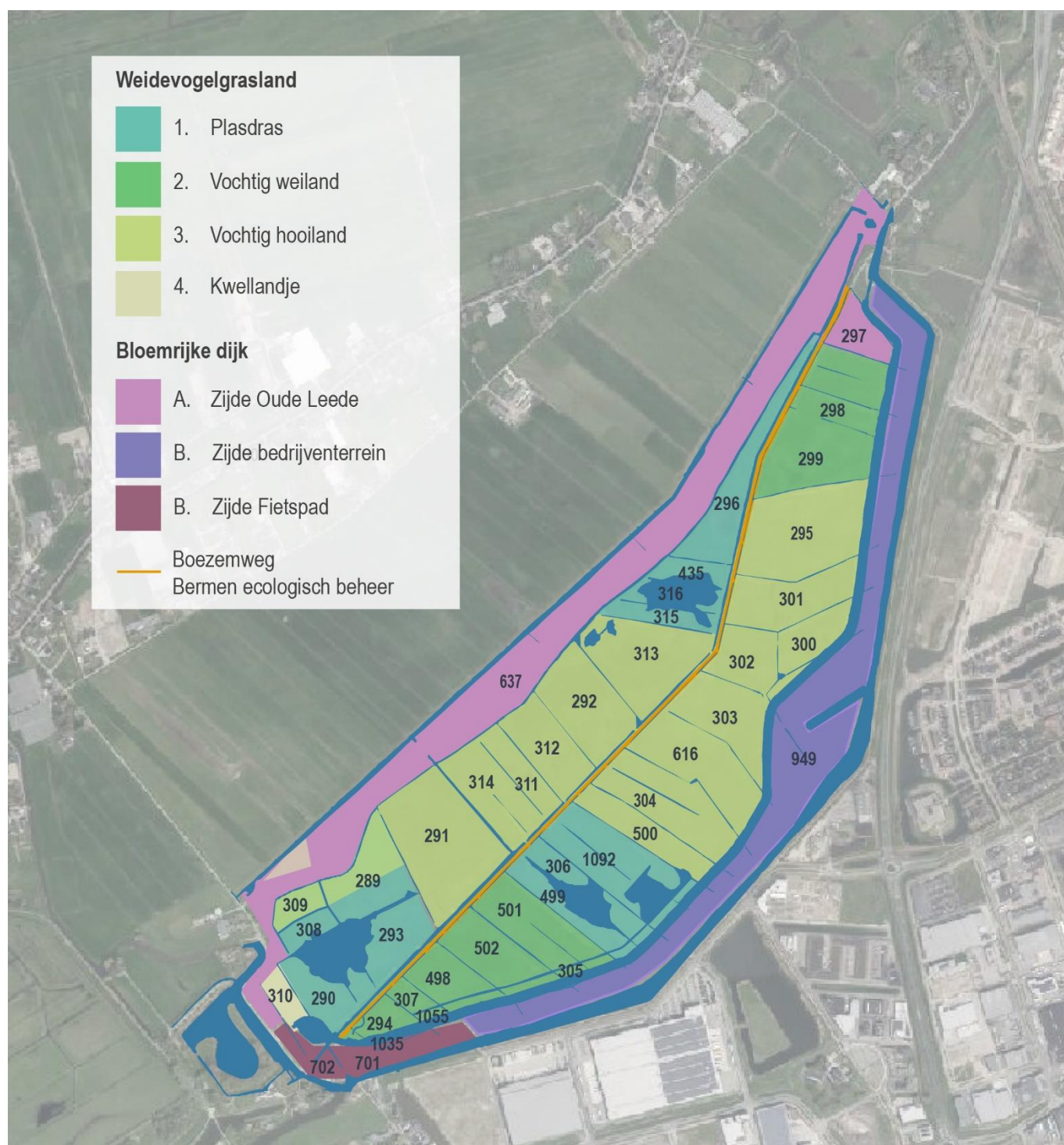

Afbeelding 5. Haarden ruigtekruiden

uitzaaiing. Extensieve begrazing is hiervoor niet voldoende, omdat vee vaak om de planten heen eet als ze de keuze hebben. Alle haarden van zuring dienen een eerste maal te worden gemaaid vóór de zaadsetting (eind mei, begin juni). Omdat deze ingreep binnen het broedseizoen valt is inspectie vooraf noodzakelijk. Om verstoring te beperken wordt er gekozen om te maaien en direct te laden met een opraapwagen zodat er slechts sprake is van één werkgang. De andere maaimomenten vallen samen met de reguliere maaimomenten.

- **Pitrus.** Pitrus is nu nog geen groot probleem in de Bergboezem, maar door nu in te grijpen kunnen problemen later worden voorkomen. De huidige aanwezigheid van pitrus wordt als maximum gehandhaafd. Jaarlijks wordt pitrus uitgestoken om uitbreiding tegen te gaan. We houden dit nauwlettend in de gaten en indien noodzakelijk wordt een nulstand nagestreefd waarbij alle pitrus wordt uitgestoken.
- **(Na)beweiding.** De percelen vochtig weiland worden met runderen beweid vanaf 1 maart t/m 15 augustus. Zes weken nadat de koeien worden ingezet op de percelen vochtig hooiland als nabeweiding worden de percelen vochtig weiland nog een laatste keer gemaaid. De runderen zijn vrij van ontwormingsmiddelen en andere medicijnen. Het minimumaantal koeien is 5 per groep in verband met sociaal gedrag. In ieder begrazingsgebied 6 koeien zetten. Komende jaren monitoren of aantal omlaag of omhoog moet.
- **Nestbehandeling ganzen.** Ganzen kunnen in grote getalen een negatief effect hebben op het leefgebied, en voorkomen van andere weidevogels. Daarom wordt elk jaar in het broedseizoen van de ganzen een nestbehandeling uitgevoerd door de dagelijks beheerder. Deze actie blijft beperkt tot de dijken en randen van de Bergboezem, om onnodige verstoring te minimaliseren.
- **Ontwikkelbeheer dijken.** Op de dijken vindt ontwikkelbeheer plaats door middel van 2 tot 3x per jaar maaien en afvoeren van de vegetatie. Hierbij wordt gefaseerd gemaaid, waarbij per maaironde 10-30% minst ruige stukken, verspreid over de dijken, blijven staan in verband met bloei. Per maaibeurt wordt er steeds gekozen voor een ander deel 10-30% te laten staan.
- **Opbrengen ruige mest.** In verband met stimuleren en het ontwikkelen van het bodemleven en aantrekken insecten en wormen wordt in beperkte mate jaarlijks mest opgebracht in de deelgebieden 'vochtig hooiland'. Het betreft ruige mest, vrij van medicijnen en toedienen kieseriet en sea 90.

Op de beheerkaart (figuur 6) staan alle deelgebieden van de Bergboezem en de bloemrijke dijken aangegeven. In tabel 9 hieronder staat kort beschreven wat het streefbeeld en doel van het beheer is, per deelgebied. De beheertabellen in Bijlage 1 geven een volledig overzicht van alle werkzaamheden die in het jaarlijks beheer van de bergboezem moeten worden uitgevoerd. Voor een jaaroverzicht van alle beheermaatregelen per deelgebied verwijzen wij naar de beheerplanning in Bijlage 2.

Afbeelding 6. Deelgebieden in de Bergboezem.

(Deel)gebied	Omschrijving eindbeeld	Doel beheer	Weidevogelgroep en onderdeel levenscyclus
Plasdras (1)	Foerageergebied met veel natte en slijkige plekken en bijbehorende bodemfauna. Maart t/m begin augustus maaiveld onder water in lage delen (ca 0,5 ha) en de rest verzadigd met water (0-20 cm onder maaiveld). Open landschap en late maaidatum of optionele nabeweidings.	Weidevogelbeheer - nadruk op ontwikkelen en instandhouding foerageergebied	Kievit-scholkstergroep, Grutto-tureluurgroep, Watersnip-graspiepergroep en Kempfaan-zomertalinggroep <u>Levensfase:</u> Aankomst en trekvoorbereidingsfase
Vochtig weiland (2)	Percelen waar vee graast in lage dichtheid vanaf medio maart t/m september. Hierdoor ontstaat structuurvariatie t.b.v. het broeden van weidevogels. Waterpeil 0-20 cm onder maaiveld van maart t/m juli, van augustus t/m februari 30 -50 onder maaiveld.	Weidevogelbeheer - nadruk op ontwikkeling van structuurvariatie	Kievit-scholkstergroep <u>Levensfase:</u> broed en kuikenfase.
Vochtig hooiland (3)	Een bloem- en kruidenrijk en vochtig hooiland, met percelen die tot laat in juni vochtig en ongemoeid blijven (0-20 cm onder maaiveld). Pas in juli wordt gemaaid. Waterstand 30-50 cm onder maaiveld van augustus t/m februari. Extensieve bemesting in het najaar voor de ontwikkeling van bodemleven. Optionele nabeweidings.	Weidevogelbeheer - nadruk op vegetatieontwikkeling	Grutto-tureluurgroep <u>Levensfase:</u> broed en kuikenfase
Kwellandje (4)	Groot deel van het jaar nat door natuurlijke kwel. Vegetatie blijft het grootste deel van het groeiseizoen overstaan en wordt pas bij vorst kort gezet.	Weidevogelbeheer - nadruk op ontwikkelen dotterbloemhooiland als foerageergebied	Kievit-scholkstergroep, Grutto-tureluurgroep, Watersnip-graspiepergroep, en Kempfaan-zomertalinggroep <u>Levensfase:</u> Aankomst en trekvoorbereidingsfase
Bloemrijke dijk/talud	Schrale bodem met bloem- en kruidenrijk resultaat dat gefaseerd wordt gemaaid. Dit ondersteunt het insectenleven, wat belangrijk is voor opgroeiende kuikens.	Ontwikkelingsbeheer vegetatie t.b.v. foerageergebied kuikens	Graspieper, gele kwikstaart, patrijs <u>Levensfase:</u> kuikenfase

Tabel 9. Beschrijving van de deelgebieden binnen de Bergboezem, incl. bloemrijke dijken o.b.v. (Van der Lans et al., 2022).

5. PACT

Onderstaande afspraken zijn overgenomen uit het Beheerplan Groenzoom 2022-2027.

Motivatie verpachten

De beheercombinatie heeft geen eigen vee. Beweiding is vereist voor kruiden-en faunarijk grasland. Daarnaast zijn enkele andere natuurtypen gebaat bij (na)beweiding om de gestelde doelen te bereiken. Binnen de Groenzoom worden meerdere percelen door pachters onderhouden. Een van de redenen hiertoe is dat pachters de percelen beweiden wat resulteert in het behalen van de doelstellingen binnen de Groenzoom. Beheerafspraken over beheer door de pachter zijn als bijzondere voorwaarden voor het natuurschap vastgelegd in de pachtovereenkomsten. In de pachtovereenkomst is extra aandacht besteed aan het waarborgen van dierveiligheid. De pachter is verplicht een logboek bij te houden met daarin de veebezetting. Daarnaast is de pachter verplicht meerdere keren per week controles uit te voeren. Deze voorwaarden zijn afgestemd op het te realiseren natuurschap, dat staat voorop bij het uit te voeren onderhoud. Deze bijzondere voorwaarden worden elk jaar opnieuw vastgesteld in de pachtovereenkomst.

Organisatie rentmeester

Beheercombinatie De Groenzoom huurt Van Hoven & Oomen Rentmeesters in ter ondersteuning bij het verpachten van gronden. Zij zijn gevestigd in Ulvenhout en Bruchem. Van Hoven en Oomen is volwaardig lid van de Koninklijke Nederlandse Vereniging van Rentmeesters (NVR) en handelt zodoende volgens de gedragscode NVR. De contractdocumenten worden opgesteld door Van Hoven & Oomen Rentmeesters. Beheercombinatie De Groenzoom denkt in dit proces mee, onder andere over de vereiste kwaliteitsaspecten. De contractdocumenten worden intern in de organisatie getoetst.

Selectieprocedure en communicatie

Verpachting vindt plaats aan Economisch Meest Voordelige Inschrijver. Beoordeling van de inschrijvingen vindt plaats door de rentmeester, vertegenwoordigers van de beheercombinatie en een externe deskundige. Bij het beoordelen van de inschrijvingen houden zij rekening met zowel de prijs als de overige gevraagde aspecten. Met de inschrijvers met de meest voordelige aanbieding vindt afstemming plaats. Als de gestelde voorwaarden zijn toegelicht en de pachter hiermee akkoord gaat, wordt de pacht gegund.

Monitoring en evaluatie

De dagelijks beheerder is wekelijks in het gebied aanwezig. Hij volgt de activiteiten van de pachters en is het eerste aanspreekpunt bij praktische zaken. De dagelijks beheerder geeft daarnaast instructies aan pachters zodat werkzaamheden conform beheerplan worden uitgevoerd. Conform ons beheerplan onderhoudt de projectleider het formele contact met de pachters. Hij bespreekt met hen de algemene voortgang, bijzonderheden en dergelijke. Bij afwijkingen spreekt hij de pachters daar ook op aan. Indien nodig wordt hij daarbij ondersteund door de rentmeester.

De pachter is verplicht een logboek bij te houden (onderdeel contract). Dit vult hij gedurende het jaar in en reikt hij uiterlijk 1 december van ieder jaar aan de verpachter aan. Daarnaast kan de verpachter te allen tijde dit pachtplan opvragen. In het pachtplan registreert de pachter de uitgevoerde werkzaamheden inclusief datum. De dagelijks beheerder houdt zelf een logboek bij met algemene zaken binnen de Groenzoom. Hierin wordt tevens aandacht geschonken aan constatering in de Bergboezem. De molenaar houdt eveneens een logboek bij.

Uiteindelijk staat de pacht ten dienste van het realiseren van de natuurdoelen. De ontwikkeling wordt gemonitord door onze ecologen, zie hoofdstuk 6 voor een verdere toelichting. Indien blijkt dat de ontwikkeling anders verloopt, kan de pachter direct worden geïnstrueerd om zijn beheer aan te passen.

Jaarlijks worden zowel de samenwerking met de pachter als de ontwikkeling van de vegetatie en weidevogels geëvalueerd. In de periode november – december stemt de beheercombinatie met de pachter af of hij de pacht zou willen voort zetten. Daarnaast krijgt hij de gelegenheid op en aanmerkingen te plaatsen, die in de evaluatie worden meegenomen. Na bespreking van deze resultaten in het jaargesprek wordt al dan niet besloten tot verlenging van de pacht. Pachters worden hier uiterlijk 1 maart van op de hoogte gesteld. Onze intentie is de pacht jaarlijks te verlengen (uiterlijk 5 keer verlengen). De pachter heeft hierin uiteraard zelf ook een stem.

6. MONITORING

Om te zorgen dat het weidevogelbeheer de gewenste effecten sorteert, is een goede monitoring van belang. Momenteel worden weidevogels in de bergboezem en vlinders en vegetatie op de bloemrijke dijken gemonitord. Voor informatie over monitoring van vlinders en vegetatie, maar ook ganzzentelling in de Bergboezem, wordt verwezen naar beheerplan De Groenzoom 2022-2027. Ook recreatiemonitoring is uitgewerkt in dit beheerplan. Ter aanvulling hierop vindt de recreatiemonitoring plaats in week 8, week en 27 en eenmaal binnen broedseizoen tijdens afsluiting.

Naast de bestaande monitoring, zoals hierboven beschreven, bieden we ook andere 'verklarende parameters' aan. Deze verklarende parameters stellen de opdrachtnemer in staat om bij te sturen, indien nodig. In onderstaande tabel 10, geven wij inzicht in de verklarende parameters die aan het monitoringsplan zouden kunnen worden toegevoegd. Voor een gedetailleerder overzicht, zie bijlagen 3 en 4.

	Weidevogels	Vegetatie Vochtig Weidevogelgrasland	Insecten	Predatie	Waterstand
Methodiek	BTS	Inventarisatie nieuwe meetvlakken Bergboezem	Monitoring Vlinders & Bijen Groenzoom	QuickScan	Terreinschouw
Parameters analyse	Aantal broedparen, Broedsucces en Kuiken overleving (BTS)	Metten aanwezige plantensoorten	Metten aanwezige insectensoorten	Aanwezigheid van predatoren of sporen van predatoren (o.a. vossen en roofvogels zoals buizerd).	Door aflezen peilschaal. Is waterpeil geschikt voor tijd van het jaar?
Periode	Jaarlijks 3-5 bezoeken tussen 1 april en 15 juni.	1 bezoek, na broedseizoen, voor maaironde (week 26-28)	Vlinders: 5 bezoeken, elke vijf weken (week 18 t/m 44) Bijen: 1 bezoek, na broedseizoen, voor maaironde (week 26-28)	Gelijktijdig met weidevogel-inventarisatierondes. 3-5 keer per jaar in de periode van 1 april tot 15 juni.	wekelijks in periode van 1 feb t/m 15 augustus
Uitvoerder	<i>Ecoloog/ervaren monitoringsmedewerker</i>	<i>Ecoloog</i>	<i>Ecoloog/ervaren insectenteller.</i>	Ecoloog/ervaren monitoringsmedewerker.	Molenaar, in afstemming met dagelijks beheerder
Weergave	GIS-kaart	Geschreven tekst / evaluatie	GIS-kaart	Geschreven tekst / evaluatie	Geschreven tekst / evaluatie

Tabel 10. Overzicht van monitoring in de Bergboezem.

7. BRONNEN

Beheercombinatie De Groenzoom (2022). Beheerplan de Groenzoom 2022-2027.

Beheercombinatie Groenzoom (2022) Jaarrapportage 2022

Smart Soil analyse Bergboezempolder, Holag & GroeiBalans, 15112022, 15 november 2022

Oosterveld, E.B., Bruinzeel, L.W., en Wymenga, E. (2014). Ecologie van weidevogels: Kennisbundeling voor bescherming en beheer (A&W-rapport 1831).

Meeuws, S (2023, 10 september). Advies Ecoresult & Gemeente Lansingerland. Geraadpleegd op 20-11-2023

Van der Geld et al. (2016). Weidevogels in een veranderend landschap.

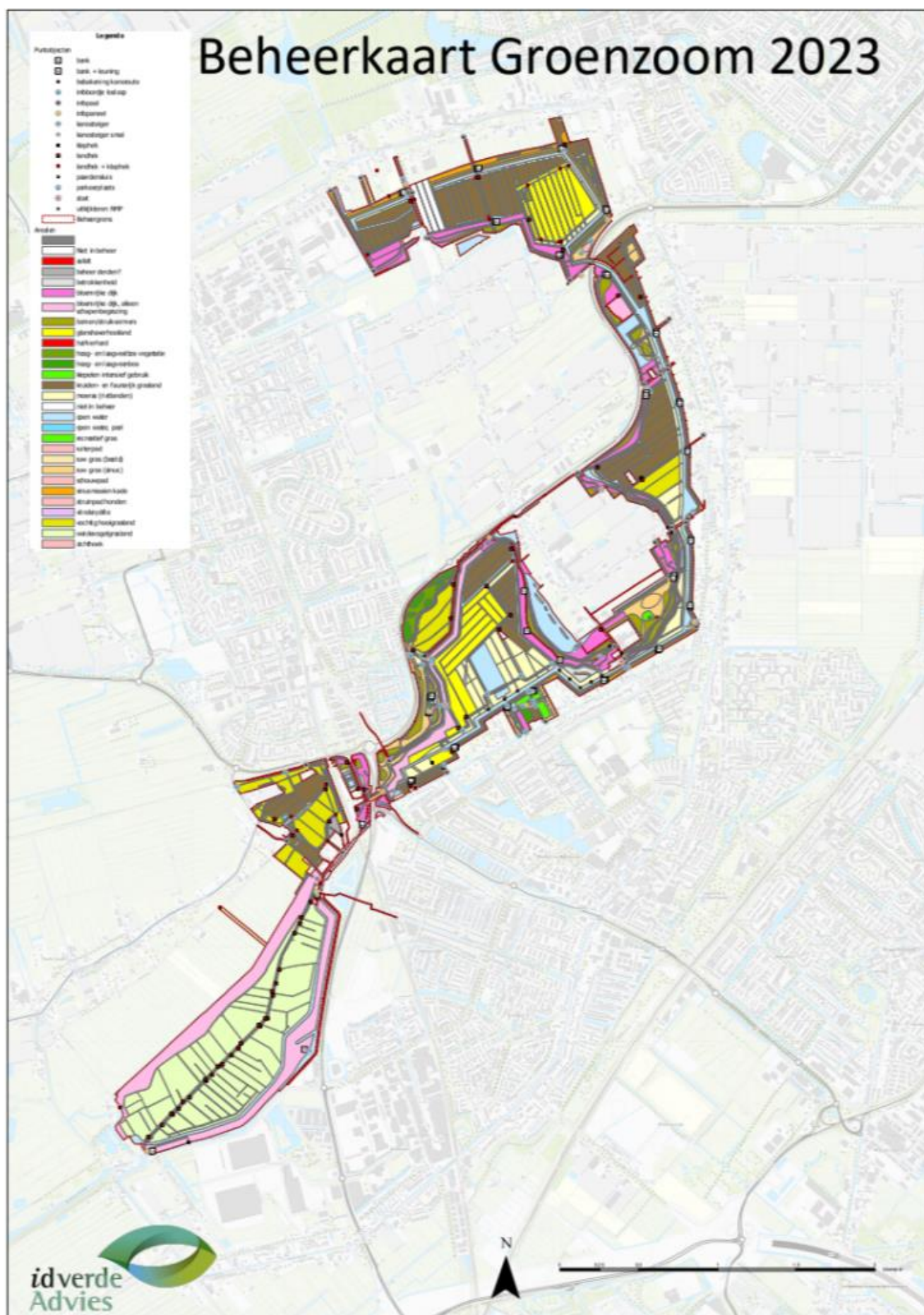
Van der Lans, F., Meeuws, S., Roodhart, C. (2022). Advies Weidevogels Bergboezem - De Groenzoom. Gemeente Lansingerland, Bergschenhoek, 48p.

Vogelbescherming.nl (2023). Vogelgids. Vogelbescherming.nl. Geraadpleegd op: 18-4-2023. Verkregen van: <https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids>

Actueel Hoogtebestand Nederland, AHN4_DTM_50cm. Geraadpleegd op 20-11-2023. Verkregen van: <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>

8. BIJLAGEN

Bijlage 1. Beheerkaart Groenzoom (2023)

De werkzaamheden zijn uitgesplitst per taak, en zijn toegespitst op het deelgebied binnen het mozaïek van de Bergboezem. De genoemde datums zijn afgestemd op de voortplantingscyclus van de weidevogelgroepen, maar omdat dit per jaar kan verschillen, blijven ze indicatief. Daarom houden we in deze beheertabellen - in tegenstelling tot eerdere beheerplannen - onderhoudsperiodes (in kalenderweken) aan, in plaats van harde datums. In overleg met de projectleider en de dagelijks beheerder van beheercombinatie de Groenzoom kan worden besloten om af te wijken van deze datums voor onderhoud. Indien afwijkingen zich voor doen worden deze vastgelegd met datum en argumentatie.

1. WEIDEVOGELGEBIED (BERGBOEZEM)

1.1. BERGBOEZEM GEHELE AREAAL

Beheermaatregel 1.1.1.	Nestbehandeling Ganzen
Scope	Bergboezem gehele areaal
Methode	Nestbehandeling ganzen
Frequentie	1x per jaar
Periode	Gedurende broedseizoen ganzen, week 9 t/m 36
Bijzonderheden	Uitgevoerd door dagelijks beheerder Alleen de randen, indien nodig het gehele gebied.
Beheermaatregel 1.1.2	Sloten schonen
Scope	Bergboezem gehele areaal
Methode	Schonen van sloten met kraan, slootvuil afvoeren
Frequentie	1x per jaar
Periode	Week 31 t/m 39
Bijzonderheden	Verantwoordelijkheid pachter, schonen in overleg met pachter. Vrijgekomen materiaal wordt afgevoerd voor compostering.
Beheermaatregel 1.1.3.	Greppels frezen
Scope	Rechte greppels in bergboezem
Methode	Tractor met frees
Frequentie	1x per jaar
Periode	Week 31 t/m 39
Bijzonderheden	Vindt plaats na laatste maaironde.

1.2. PLASDRAS

Deelgebied:	Plasdras (deelgebied 1)
Oppervlakte	17 ha
Percelen	308, 289 (deels), 290, 293, 499, 306, 1092, 305 (deels), 315, 316, 435, 296
Doel beheer	Weidevogelbeheer (nadruk op instandhouding foerageergebied)
Waterpeilbeheer	- Februari t/m juli water op maaiveld in lage delen en maaiveld verzadigd met water houden: <u>broedpeil</u> (0-20 cm onder maaiveld). - Augustus t/m oktober: <u>nazomerpeil</u> (40-50 cm onder maaiveld) zodat grasmat kan herstellen. - november t/m januari: <u>winterpeil</u> (30-40cm). Voor het onderhoud aan (waterpeil regulerende)objecten wordt verwezen naar het algemeen beheerplan voor de Groenzoom.
Beheermaatregel 1.2.1.	Maaien & afvoeren vegetatie
Scope	Hele plasdras, excl. 3m uit de slootkanten.
Methode	Gefaseerd beheer: om en om percelen maaien met 3 weken tussen de betreffende percelen. Maaisel 3-5 dagen laten liggen, daarna afvoeren.
Frequentie	1x per jaar
Periode	Week 35 t/m 37 na drooglegging
Bijzonderheden	Houd in de rijrichting rekening met greppels: zo min mogelijk dichtrijden of bij dichtrijden herstellen. Dit wordt opgenomen in de pachtovereenkomst. Maaisel wordt afgevoerd voor gebruik als veevoer of voor compostering.
Beheermaatregel 1.2.2.	Maaien & afvoeren oevers en ruigtes
Scope	Oeverdelen met riet en andere verruigde stukken
Methode	Riet, haarden van storingskruiden (distel en zuring) en andere vegetatie afmaaien, maaisel 3-5 dagen laten liggen, daarna afvoeren.
Frequentie	1x per jaar
Periode	Week 33 t/m 44, na broedperiode eenden, voor beheermaatregel 1.2.4.
Bijzonderheden	Maaisel wordt afgevoerd voor gebruik als veevoer of voor compostering.

Beheermaatregel 1.2.3.	Pitrus verwijderen
Scope	Hele plasdras, in bijzonder perceel 290
Methode	De huidige aanwezigheid van pitrus wordt als maximum gehandhaafd. Jaarlijks wordt pitrus uitgestoken en verwijderd om uitbreiding tegen te gaan.
Frequentie	1x per jaar
Periode	Week 44 t/m 4
Bijzonderheden	Bij grotere aantallen en bredere verspreiding haarden minimaal 2x per jaar maaien en afvoeren, gecombineerd met nabeweiding.
Beheermaatregel 1.2.4.	Waterpeilbeheer
Scope	Bergboezem gehele areaal
Methode	Met behulp van waterpompen, aangedreven door windmolentjes
Frequentie	Continu
Periode	Gehele jaar
Bijzonderheden	Uitgevoerd door waterpeilbeheerder, woonachtig aan gebied

1.3. VOCHTIG WEILAND

Deelgebied:	Vochtig weiland (deelgebied 2)
Oppervlakte	11 ha
Percelen	294, 307, 498, 502, 501, 305(deels), 298, 299
Doel beheer	Weidevogelbeheer (nadruk op ontwikkeling van structuurvariatie)
Waterpeilbeheer	- Februari t/m juli: <u>broedpeil</u> (0-20 cm onder maaiveld). - Augustus t/m januari: <u>nazomer/winterpeil</u> (30-50 cm onder maaiveld).
Beheermaatregel 1.3.1.	Beweiding
Scope	Hele areaal vochtig weiland
Methode	1 rund per hectare
Frequentie	n.v.t.
Periode	Week 9 t/m 34
Bijzonderheden	I.v.m. dierenwelzijn met kuddes >5 koeien Er dient hekwerk/ afrastering te worden geplaatst (en onderhouden) Afrastering (schrikdraad) wordt opgenomen in pachtovereenkomsten.
Beheermaatregel 1.3.2.	Maaïen & afvoeren oevers en ruigtes
Scope	Oeverdelen met riet en andere verruigde stukken
Methode	Riet, haarden van storingskruiden (distel en zuring) en andere vegetatie afmaaien, maaisel 3-5 dagen laten liggen, daarna afvoeren.
Frequentie	1x per jaar
Periode	Week 33 t/m 40, na broedperiode eenden.

Bijzonderheden	Maaisel wordt afgevoerd voor gebruik als veevoer of voor compostering.
Beheermaatregel 1.3.3.	Maaien & afvoeren vegetatie
Scope	Gehele areaal
Methode	Vegetatie afmaaien, maaisel 3-5 dagen laten liggen, daarna afvoeren.
Frequentie	1x per jaar
Periode	2 ^e helft september, 4-6 weken na overzetten koeien in vochtig hooiland in augustus
Bijzonderheden	Maaisel wordt afgevoerd voor gebruik als veevoer of voor compostering.

1.4. VOCHTIG HOOILAND

Deelgebied:	Vochtig hooiland (deelgebied 3)
Oppervlakte	35 hectare
Percelen	309, 289 (deels), 291, 314, 311, 312, 292, 313, 295, 301, 300, 302, 303, 616, 304, 500
Doel beheer	Weidevogelbeheer (nadruk op vegetatie ontwikkeling)
Waterpeilbeheer	- Februari t/m juli: <u>broedpeil</u> (0-20 cm onder maaiveld). - Augustus t/m januari: <u>nazomer/winterpeil</u> (30-50 cm onder maaiveld).
Beheermaatregel 1.4.1.	Maaien & afvoeren vegetatie
Scope	Hele areaal vochtig hooiland , excl. 3m uit de slootkanten, daar waar riet staat wel maaien.
Methode	Gefaseerd beheer. Maaien en maaisel na 3 tot 5 dagen afvoeren. Om en om percelen maaien met 2 weken tussen de betreffende percelen. Ruigste stukken eerst.
Frequentie	2 keer per jaar
Periode	Week 27 t/m week 32, na monitoring vegetatie en vrijgave perceel door beheerder en 40-44,
Bijzonderheden	Houd in de rijrichting rekening met greppels: zo min mogelijk dichtrijden of bij dichtrijden herstellen. Maaisel wordt afgevoerd voor gebruik als veevoer of voor compostering.
Beheermaatregel 1.4.2.	Maaien & afvoeren oevers en ruigtes
Scope	Oeverdelen met riet en ruige stukken in gebied.
Methode	Riet, haarden van storingskruiden (distel en zuring) en andere vegetatie afmaaien, maaisel 3-5 dagen laten liggen, daarna afvoeren.
Frequentie	2x per jaar
Periode	Week 27-28 en 36-39, na broedperiode eenden, voor beheermaatregel 5.1.4.3.
Bijzonderheden	Maaisel wordt afgevoerd voor gebruik als veevoer of voor compostering.
Beheermaatregel 1.4.3.	Optionele (na)beweiding
Scope	Vochtig hooiland zijde Oudeland
Methode	12 runderen
Frequentie	n.v.t.

Periode	Week 36 t/m 44
Bijzonderheden	I.v.m. dierenwelzijn met kuddes >5 koeien Er dient hekwerk/ afrastering te worden geplaatst (en onderhouden) Afrastering (schrikdraad) wordt opgenomen in pachtovereenkomsten.
Beheermaatregel 1.4.4.	Bemesting
Scope	Hele areaal vochtig hooiland
Methode	4 ton per hectare ruige stalmest en/of eigen groencompost en kieseriet en sea 90
Frequentie	Jaarlijks
Periode	Week 35-36
Bijzonderheden	Voorafgaand aan nabeweiding

1.5. KWELLANDJE

Deelgebied:	Kwellandje (deelgebied 4)
Oppervlakte	0,5 hectare
Percelen	310
Doel beheer	Weidevogelbeheer (met nadruk op ontwikkelen dotterbloem hooiland als foerageergebied)
Waterpeilbeheer	Natuurlijk waterpeil
Beheermaatregel 1.5.1.	Maaien & afvoeren vegetatie
Scope	310
Methode	Maaien en maaisel na 3 tot 5 dagen afvoeren.
Frequentie	1 keer per jaar
Periode	Week 48 t/m 4, bij vorst
Bijzonderheden	Vrijkomend materiaal in de vorm van maaisel wordt circulair verwerkt tot veevoer of compost.

2. BLOEMRIJKE DIJKEN

2.1. ZIJDE OUDE LEEDE (A)

Deelgebied:	'Tussendijk' Oude Leede (A)
Oppervlakte	17 ha
Percelen	637, 297
Doel beheer	Ontwikkelingsbeheer bloemrijke dijk (nadruk op foerageergebied kuikens)
Beheermaatregel 2.1.1.	Maaien & afvoeren vegetatie
Scope	638. Excl. Strook van 3 meter uit de slootkant. Deze niet maaïen (overwinteringsgebied).
Methode	Gefaseerd maaïen. Per maaïronde 10-30% minst ruige stukken laten staan. Maaïsel 3-5 dagen laten liggen en afvoeren. Indien nodig bescherming nesten (QuickScan/ecologische begeleiding door een ecoïoog) in mei.
Frequentie	2x per jaar
Periode	1 ^e maaibeurt: week 27 t/m 28, 2 ^e maaibeurt: week 36-39
Bijzonderheden	Bij het maaïen wordt rekening gehouden met geplaatste rasters.
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk, zijde Oude Leede (A)
Methode	Uitputting van haarden door middel van 3 beheer-/maaïmomenten per jaar. De distels worden hierbij 30 cm boven maaïveld getopt waardoor een broedvogelinspectie niet nodig is. Toppen hoeven niet te worden afgevoerd. Het tweede maaïmoment valt na de periode van afsluiting van de Bergboezem, tussen 1 – 15 juli, dan ook afvoeren. Een derde maaïmoment valt in september.
Frequentie	3 keer
Periode	Ronde 1: week 24 t/m 25, Ronde 2: week 27 t/m 28, Ronde 3: week 36 t/m 39
Beheermaatregel 2.1.3.	Gefaseerd maaïen riet
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk, zijde Oude Leede (A)
Methode	Gefaseerd (50%) maaïen
Frequentie	1x per jaar
Periode	week 36 t/m 8
Bijzonderheden	/
Beheermaatregel 2.1.4.	(na)beweiding
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk, zijde Oude Leede (A)
Methode	Extensieve nabeweiding met 10 schapen per hectare. 15-30% wordt niet begraasd, begrenzing met schapengaas.
Frequentie	n.v.t.
Periode	week 44 t/m 9
Bijzonderheden	/

2.2. ZIJDE BEDRIJVENTERREIN (INCL. FIETSPAD) (B)

Deelgebied:	Zijde bedrijventerrein + 'fietspad' (B)
Oppervlakte	12,7 ha
Percelen	949, 701, 702, 1035
Doel beheer	Intensief ontwikkelingsbeheer (nadruk op foerageergebied kuikens)
Beheermaatregel 2.2.1.	Maaien & afvoeren vegetatie
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk, zijde bedrijventerrein (B)
Methode	Gefaseerd maaien. Per maaironde 10-30% minst ruige stukken laten staan, dit zijn steeds andere stukken. Maaisel 3-5 dagen laten liggen en afvoeren.
Voorgesteld materieel	Geen klepelmaaier
Frequentie	2 tot 3 keer
Periode	Ronde 1: week 20 t/m 24, Ronde 2: week 36 t/m 39, Optionele maaironde: week 27 t/m 29
Bijzonderheden	Vooraf een nieuwsbericht plaatsen om te verantwoorden dat tijdens sluiting van het broedseizoen gemaaid wordt.
Beheermaatregel 2.2.2.	Maaien ruigtekruiden (distels)
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk, zijde bedrijventerrein (B)
Methode	Uitputting van haarden door middel van 3 beheer-/maaimomenten per jaar. De distels worden hierbij 30 cm boven maaiveld getopt waardoor een broedvogelinspectie niet nodig is. Toppen hoeven niet te worden afgevoerd. Het tweede maaimoment valt na de periode van afsluiting van de Bergboezem, tussen 1 – 15 juli, dan ook afvoeren. Een derde maaimoment valt in september.
Frequentie	2 tot 3 keer
Periode	Ronde 1: week 24 t/m 25, Ronde 2: week 27 t/m 28, Ronde 3: week 36 t/m 39
Beheermaatregel 2.2.3.	Gefaseerd maaien riet
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk, zijde bedrijventerrein (B)
Methode	Gefaseerd (50%) maaien
Frequentie	1x per jaar
Periode	week 36 t/m 8
Bijzonderheden	/
Beheermaatregel 2.2.4.	(na)beweiding
Scope	Perceel 950
Methode	10 schapen per hectare
Frequentie	n.v.t.
Periode	Week 34 t/m week 52
Bijzonderheden	Beweiding past zich aan maaibeurt in september aan.

Bijlage 3. Monitoring

Beheermaatregel 3.1.	Monitoring weidevogels
Scope	Gehele areaal weidevogelgebied (Bergboezem)
Methode	Gestandaardiseerde methode: BTS-methodiek (SOVON)
Frequentie	5 keer per jaar
Periode	Week 13 t/m 25
Bijzonderheden	Uitgevoerd door ecooloog of ervaren monitoringsmedewerker weergave in gedeelde GIS-omgeving
Beheermaatregel 3.2.	Monitoring vegetatie
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk
Methode	Steekproef hectometerhokken (grids)
Frequentie	3 keer per jaar
Periode	Week 26 t/m 28
Bijzonderheden	Uitgevoerd door ecooloog. Inventarisatie wordt uitgevoerd tenminste 1 week voor het maaien, zodat, indien nodig voor doelsoorten, kleine aanpassingen in het maaibeheer kunnen worden gedaan. Divers beheer: Monitoring vindt plaats in een grid met schapenbegrazing en een grid met maaibeheer om de effecten van maaien versus beweiden te kunnen inschatten.
Beheermaatregel 3.3.	Monitoring vlinders
Scope	Gehele areaal bloemrijke dijk
Methode	Inventarisatie hectometerhokken (grids)
Frequentie	5 keer per jaar
Periode	Week 18 t/m 44 (elke vijf weken)
Bijzonderheden	Uitgevoerd door ervaren monitoringsmedewerker.
Beheermaatregel 3.4.	Monitoring insecten
Scope	Gehele areaal Weidevogelgrasland
Methode	Steekproef hectometerhokken (grids)
Frequentie	1 keer per jaar
Periode	Week 26 t/m 28
Bijzonderheden	Uitgevoerd door ecooloog Inventarisatie wordt uitgevoerd tenminste 1 week voor het maaien.
Beheermaatregel 3.5.	Monitoring predatie
Scope	Gehele areaal Weidevogelgrasland
Methode	Aan de hand van een QuickScan op aanwezigheid van predatoren of sporen van predatoren (o.a. vossen en roofvogels zoals buizerd). Uitvoering door een ecooloog of ervaren monitoringsmedewerker.
Frequentie	3-5 keer per jaar
Periode	Week 13 t/m 25

Bijzonderheden	Monitoring wordt gelijktijdig uitgevoerd met weidevogel-inventarisatie-rondes. Resultaten worden gepresenteerd Tijdens sluiting van de bergboezem wordt, zowel weidevogelinventarisatie als predatiemonitoring vanaf de bloemrijke dijken uitgevoerd. Resultaten worden beschreven in de Jaarrapportage.
Beheermaatregel 3.6.	Monitoring en regulatie waterpeil
Scope	Gehele areaal Weidevogelgrasland
Methode	Door aflezen van peilschaal van de 3 molentjes.
Frequentie	1 keer per week
Periode	Week 9 t/m 36
Bijzonderheden	De waterstand wordt wekelijks geregistreerd. Wanneer het waterpeil te laag blijkt, wordt dit binnen 24 uur gecorrigeerd met de molentjes. Personen die de molentjes bedienen en de waterstanden monitoren krijgen toestemming om de bergboezem tijdens sluiting gedurende het broedseizoen te betreden.
Beheermaatregel 3.7.	Verwerken data monitoring
Scope	Gehele areaal weidevogelgebied (Bergboezem)
Methode	Data van beheermaatregel 3.1., 3.2., en 3.3.
Frequentie	1 keer per jaar
Periode	Week 39 t/m 48,
Bijzonderheden	Uitgevoerd door ecooloog Presentatie van resultaten in jaarrapportage week 4, 2024

Afstemming

Communicatie gaat twee kanten op: de dagelijks beheerder geeft aan wanneer onderhoud gaat plaatsvinden, zodat monitoring kan worden afgestemd. Maar andersom ook: resultaten van monitoring worden tenminste 3 werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden gecommuniceerd zodat, indien voor doelsoorten benodigd, kleine aanpassingen in het maaibeheer kunnen worden gedaan. Verantwoordelijkheid voor het maken van afspraken hierover ligt bij de projectleider van de Beheercombinatie Groenzoom.

Bijlage 4. Beheerkalender

Jaarplanning Bergboezem 2023-2027

Maatregelen		Maanden	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December																																								
		Weken	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52
1. Beheer weidevogelgebied (bergboezem)																																																						
1.1. Bergboezem gehele areaal																																																						
1.1.1. Nestbehandeling Ganzen		9-36																																																				
1.1.2. Sloten schonen		31-39																																																				
1.1.3. Greppels frezen		31-39																																																				
1.1.4. Waterpeilbeheer		1-52																																																				
1.2. Plasdras																																																						
1.2.1. Maaien & afvoeren vegetatie		35-37																																																				
1.2.2. Maaien & afvoeren oevers en ruigtes (*landriet)		27-28, 40-44																																																				
1.2.3 Pitrus verwijderen (indien nodig)		44-4																																																				
1.3. Vochtig weiland																																																						
1.3.1. Beweiding		9-39																																																				
1.3.2. Maaien & afvoeren oevers en ruigtes (*landriet)		27-28, 40-44																																																				
1.3.3. Maaien & afvoeren vegetatie		39-44																																																				
1.4. Vochtig hooiland																																																						
1.4.1. Maaien & afvoeren vegetatie		26-39																																																				
1.4.2. Maaien & afvoeren oevers† en ruigtes*		21-43																																																				
1.4.3. Pitrus verwijderen (indien nodig)		44-4																																																				
1.4.4. (Optionele na)beweiding		38-43																																																				
1.4.5. Bemesting + meststoffen*		39-40																																																				
1.5. Kwellandje																																																						
1.5.1. Maaien & afvoeren vegetatie		48-4																																																				
2. Beheer bloemrijke dijken																																																						
2.1 Zijde Oude Leede (A) + Zijde Bedrijventerein (B)																																																						
2.1.1. Maaien & afvoeren vegetatie		20-39																																																				
2.1.2 Maaien ruigtekruiden (distels)		21-22																																																				
2.1.3. Gefaseerd maaien riet		36-8																																																				
2.1.4. (Na)beweiding		44-9																																																				
2.2. Zijde fietspad (B)																																																						
2.2.1. Maaien & afvoeren vegetatie		21, 33-34																																																				
3. Monitoring																																																						
3.1. Monitoring weidevogels (5x)		13-25																																																				
3.2. Monitoring vegetatie (1x)		26-28																																																				
3.3. Monitoring vlinders (5x)		18-44																																																				
3.4. Monitoring insecten		26-28																																																				
3.5. Monitoring predatie		13-25																																																				
3.6. Monitoring waterpeil		9-36																																																				
3.7. Verwerken data monitoring		39-48																																																				

DE GROENZOOM
de natuur als buur